

інформації щодо окремих видів службових злочинів, є досить дискусійним. По-перше, цим будуть грубо порушуватися права людини, зокрема право на справедливий суд і право на повагу до приватного і сімейного життя. По-друге, винна особа у разі звільнення від відповідальності за ст. 359 КК України може підлягати кримінальній відповідальності за інші склади злочинів (ст. 162, 163 КК України та ін.), що ставить під сумнів можливість існування громадського кримінального переслідування як такого. Існуватимуть суттєві розбіжності у застосуванні цієї норми різними суб'єктами.

Також потребують аргументації зміни до ст. 359 КК України в частині декриміналізації незаконного придбання та збуту спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації.

Бібліографічні посилання

1. Проект закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення ролі громадянського суспільства в боротьбі з корупційними злочинами» № 1165 від 02.12.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52602.

2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до чинного законодавства України щодо прав громадян в боротьбі з корупцією та зловживанням владою» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52602.

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004/print1443628221844618.

Фурса Вадим Вікторович

викладач кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВІК ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА ЗЛОЧИН, ЯК ОЗНАКА СУБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО ст. 156 КК УКРАЇНИ

Відповідно до ч.1 ст. 18 КК України суб'єктом злочину може бути фізична осудна особа, що вчинила злочин у віці, з якого може наступати кримінальна відповідальність. Наявність двох ознак суб'єкта злочину, таких як вік і осудність, більшість вчених-юристів вважають достатньою для притягнення фізичної особи до кримінальної відповідальності [1, с. 34], водночас деякі науковці вважають ці ознаки недостатніми [2, с. 114].

Не вдаючись до детального аналізу цих точок зору, зазначимо, що для притягнення особи до кримінальної відповідальності достатньо тільки таких ознак, як характеристика особи як фізичної, її вік і осудність.

Сутність суб'єкта злочину як елемента складу злочину розкривається через зміст його ознак. До числа обов'язкових ознак суб'єкта відносяться:

- 1) характеристика особи як фізичної (а в деяких країнах – і як юридичної);
- 2) вік;
- 3) осудність.

Інші ознаки суб'єкта, які мають кримінально-правове значення, є факультативними та входять в зміст поняття «спеціальний суб'єкт».

Таким чином, суб'єктом злочину, передбаченого ст. 156 КК України, є фізична осудна особа, яка досягла певного віку.

Традиційно в Україні суб'єктом злочину визнається лише фізична особа. Зміст поняття «фізична особа» здається достатньо ясным, і як фізична особа у правовідносинах виступає лише людина.

Наступною ознакою суб'єкта злочину, передбаченого ст. 156 КК України, є осудність.

Законодавець у ч.1 ст. 19 КК України дає таке визначення осудності: «осудною визнається особа, яка під час вчинення злочину могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і керувати ними». Осудність – це юридична передумова вини і кримінальної відповідальності. Тільки психічно здорова людина свідомо обирає варіанти поведінки, здатна усвідомлювати те, що вона робить, а тому може відповідати за свої суспільно небезпечні діяння [3, с. 75]. Той факт, що особа здатна керувати своїми діями, підтверджує те, що особа ставить перед собою певну мету, прагне виконати поставлені завдання і одержати бажаний результат.

Вік кримінальної відповідальності є останньою основною ознакою суб'єкта злочину, передбаченого ст. 156 КК України.

Вік кримінальної відповідальності – це вік, з якого особа відповідно до норм кримінального права може бути притягнута до кримінальної відповідальності за вчинення суспільно небезпечного діяння. В кримінальному законодавстві більшості країн встановлюється мінімальний вік кримінальної відповідальності – певний вік, з якого особа вважається здатною усвідомлювати соціальну значимість всіх охоронюваних кримінальним правом об'єктів.

Питання про обрання певного мінімального віку кримінальної відповідальності в кожній країні та в кожний історичний період вирішується виходячи з діючих в даний проміжок часу політичних, соціальних, економічних, культурних та інших умов.

Сьогодні законодавець у ч.1 ст. 22 КК України встановив, що кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення злочину виповнилося шістнадцять років. У ч.2 ст. 22 КК України викладено вичерпний перелік суспільно небезпечних діянь, за які кримінальній відповідальності можуть підлягати особи у віці від 14 до 16 років. Розбещення неповнолітніх у перелік суспільно небезпечних діянь, за які кримінальній відповідальності можуть підлягати особи у віці від 14 до 16 років, не входить, а отже криміна-

льній відповідальності за злочин, передбачений ст. 156 КК України, підлягають лише особи, які досягли 16 років.

Проте в юридичній літературі висловлювалися пропозиції про підвищення віку суб'єкта злочину, передбаченого ст. 156 КК України, до 18 років [4, с. 271].

Так, О.О. Світличний, підтримуючи вказану пропозицію, звертає увагу на те, що формування установок у сексуальній сфері в неповнолітніх віком від 16 до 18 років, як правило, є незакінченим. Для особи чотирнадцятирічного віку очевидно є однозначна заборона та караність насильницьких дій сексуального характеру. Однак неправомірно покладати на нього роль «контролера статевої поведінки» іншого неповнолітнього одного з ним віку. Соціальний обов'язок статевого контролю може покладатися виключно на повнолітніх осіб. Крім того, з настанням вісімнадцятирічного віку питання про досягнення статевої зрілості особи не виникає. Хоча закон і не вимагає обов'язкової статевої зрілості суб'єкта зазначеного злочину, але притягнення до відповідальності підлітка, який здебільшого не досяг статевої зрілості, за розпусні дії щодо такого ж підлітка, який також не досяг статевої зрілості, важко визнати доцільним і обґрунтованим [5, с. 116].

Усвідомлювати суспільну небезпеку злочину проти неповнолітнього може лише дорослий. Крім цього, якщо під кримінально-правовою охороною перебуває не лише статева недоторканість, а й нормальний (у тому числі статевий) розвиток всіх учасників статевого зносин, то кожного з них треба визнавати потерпілим. Звідси випливає, що суб'єктом аналізованого злочину може бути лише повнолітня особа [4, с. 243].

Проте деякі вчені вважають, що підвищення віку кримінальної відповідальності є досить спірним і навряд чи буде сприяти ефективному запобіганню вчиненню розпусних дій [6, с. 62].

Вважаємо, що положення про підвищення віку суб'єкта злочину, передбаченого ст. 156 КК України, заслуговує на схвалення та підтримку, оскільки лише повнолітня особа може повною мірою усвідомлювати всю суспільну небезпеку розпусних дій. У віці ж до 18 років відбувається лише психосексуальний розвиток особи та формування її як особистості. Нажаль, у рамках тез доповіді неможливо повністю розкрити питання віку особи, яка вчинила злочин, передбачений ст. 156 КК України. Коло питань, які ми окреслили, обмежується найбільш суттєвими та дотепер дискусійними положеннями, тому вони вимагають подальшого наукового дослідження.

Бібліографічні посилання

1. Павлов В. Г. Суб'єкт преступления в уголовном праве (историко-правовое исследование) / В. Г. Павлов. – СПб.: Герда, 1998. – 234 с.
2. Трубников В. М. Нове про суб'єкт злочину / В.М. Трубников // Вісник Нац. ун-ту внутр. справ. – 2002. – Спецвипуск. – С. 112-115.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – К.: Каннон, А.С.К., 2001. – 775 с.
4. Дудоров О. О. Кримінально-правова характеристика злочинів проти статевої сво-

боди та статевої недоторканості особи [наук.-практ. пос.] / О.О. Дудоров; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. – 352 с.

5. Світличний О. О. Кримінальна відповідальність за розбещення неповнолітніх : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О.О. Світличний / Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2012. – 231 с.

6. Затона Р. Е. Уголовно-правовой и криминологический аспекты ответственности за половое сношение и иные действия сексуального характера с лицом, не достигшим четырнадцатилетнего возраста : дис. ... канд. юрид. наук :12.00.08 / Роман Евгеньевич Затона. – Саратов : СЮИ, 2000. – 200 с.

Шевченко Таїсія Віталіївна
старший викладач кафедри
кримінального права та криминології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬНИЦЬКИМ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У ГРОМАДСЬКИХ МІСЦЯХ

На сучасному етапі розвитку держави діяльність, яка здійснюється у сфері охорони правопорядку, а саме у громадських місцях, зазнала значних змін. Найважливішою з них є та, що заходи кримінального покарання почали співвідноситися із заходами запобігання злочинам, до того ж у багатьох країнах світу, зокрема й в Україні, цим заходам надають пріоритетне значення. Уперше проблему запобігання злочинам, у тому числі проти власності громадян, порушив один із засновників криминології – Ч. Беккарія у своїй праці “Про злочини і покарання”. Переконливість і правота ідей і поглядів Беккарія, викладених у трактаті, проявилася у безпосередньому їх впливі на законодавство багатьох держав [1, с. 143-144].

Запобігання злочинам проти власності розглядається в криминологічних працях багатьох вітчизняних вчених, а саме М.І. Бажанова, О.М. Бандурки, І.М. Даньшина, О.М. Джужі, А.Ф. Зелінського та інших вчених, однак нейтралізація причин та умов вчинення злочинів проти власності у громадських місцях потребує використання як загальносоціальних заходів протидії цій групі злочинів, так і спеціально-криминологічних заходів, які застосовуються саме підрозділами Національної поліції України.

Перед визначенням основних заходів запобігання вищезазначеній групі злочинів у громадських місцях необхідно зосередити увагу на поняттях “громадські місця” та “громадський порядок”, які є взаємозалежними та взаємозумовленими. Характеризуючи громадські місця, вчені називали різні істотні ознаки, що, на їх погляд, відображають предметний зміст цього поняття